

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 4275/24
18.9.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јелене Стојилковић, председника већа, Марије Бошковић и Татјане Лемајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Сања Главонић, адвокат из Београда, ул. Курсулина 22, против тужене Републике Србије – Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ул. Косовска бр. 31, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 9467/22 од 09.04.2024. године, у седници већа одржаној 18.9.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 9467/22 од 09.04.2024. године у ставу првом изреке, у одбијајућем делу, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија – Министарство правде да тужиоцу АА на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од још 138.600,00 динара, са законском затезном каматом почев од 09.04.2024. године, као дана пресуђења, до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде, док се тужбени захтев преко износа од 768.600,00 динара а до траженог износа од 1.260.000,00 динара, са траженом каматом **ОДБИЈА** као неоснован.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 630.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 09.04.2024. године као дана пресуђења па до исплате док је за преосталу тражену разлику од још 630.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.04.2024. године до исплате тужбени захтев одбијен као неоснован. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 169.725,00 динара.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу побијајући је у ставу првом изреке у одбијајућем делу тужбеног захтева, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у ожалбеном делу у смислу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца делимично основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку на које повреде другостепени суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању Више јавно тужилаштво у Београду 18.08.2020. године донело је наредбу о спровођењу истраге Кти бр. 383/20, између осталог, против овде тужиоца, због постојање основане сумње да је извршио кривично дело недозвољења производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 4 у вези става 1 КЗ па је решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Београду Кпп бр. 304/20 од 18.08.2020. године према тужиоцу изречена мера забране напуштања стана и забрањено му је да без одобрења суда напусти место становања осим у случајевима прописаним законом, уз примену електронског надзора. Ова мера трајала је до 22.12.2020. године када је тужиоцу решењем Вишег суда у Београду Кпп бр. 304/20 укинута мера забране напуштања стана уз примену електронског надзора након што је Више јавно тужилаштво у Београду донело наредбу о обустави истраге Кти бр. 383/20 дана 21.12.2020. године налазећи да у односу на тужиоца није било довољно доказа за оптужење па је донета одлука да се одустане од гоњења тужиоца и да се према њему обустави истрага. Тужилац је на мери забране напуштања стана уз примену електронског надзора провео 126 дана.

Тужиоца су привели на сплаву “...”, одвели у хелију, два и по дана је био задржан у полицијској станици на Новом Београду, одвели су га након тога у Палату правде, био је затворен, затим је одведен код јавног тужиоца и враћен у притвор а након тога код судије те је пуштен кући уз електронски надзор. У то време био је у средњој школи, трећа година, требало је да иде у школу али је то било отежано. Нико није хтео да прича са њим, комшије су га игнорисале и њега и његове укућане, друштво са којим је био у контакту у школи је престало да му се јавља и четврту годину школе је морао да заврши ванредно. Све то је за њега било јако стресно, излазио је само сат времена дневно, долазио је и психотерапеут због ситуације која му се десила и ишао је након тога још годину дана код психотерапеута. Током трајања наведене мере долазила су му у госте само два најбоља друга из детињства али се генерално осећао одбачено, о свему томе је причала и његова разредна са другом децом у школи те су га друга деца гледала са подозрењем. У том време је имао 18 година, никада није осуђиван и никакав други поступак се не води против њега. Тужилац се преко пуномоћника 07.03.2022. године обратио туженој захтевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободе.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је тужена у обавези да сходно одредби члана 584 став 1 тачка 1 Законика о кривичном поступку тужиоцу накнади нематеријалну штету коју је претрпео због неоснованог лишења слободе. Првостепени суд је, нашао да је тужилац претрпео нематеријалну штету у виду повреде части и угледа што је довело и до нарушавања психичке равнотеже и душевног спокојства тужиоца те је претрпео последице које се огледају у измењеном односу људи из окружења према њему односно у штетним последицама лишења слободе како на личном тако и на социјалном плану и исти се има сматрати неосновано лишеним слободе. Приликом одмеравања висине накнаде нематеријалне штете првостепени суд је полазећи од одредби члана 200 став 1 и 2 Закона о облигационим односима као и члана 232 Закона о парничном поступку ценећи околности под којима је дошло до одређивања мере забране напуштања стана уз примену електронског надзора, временски период проведен у кућном притвору, као и све негативне последице по тужиоцев психо-социјални статус које су произашле из његовог лишења слободе као и околност да је тужилац неосуђивано лице услед чега појачаним интензитетом доживљава промену односа околине према њему нашао да правична накнада за овај вид штете коју је тужилац претрпео због неоснованог лишења слободе износи 630.000,00 динара. Преко досуђеног износа а до траженог износа првостепени суд је одбио тужбени захтев тужиоца налазећи да би се досуђивањем већег износа погодовало тежњама које су неспојиве са природом и друштвеном сврхом накнаде нематеријалне штете имајући у виду да је тужилац лишење слободе у наведеном трајању провео у кућним условима што је погодније од боравка у притворским условима.

По ставу Апелационог суда, чињенично стање је утврђено потпуно и поуздано, правилном и савесном оценом изведених доказа и то сваког доказа посебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног доказног поступка правилном применом одредбе члана 8 ЗПП, па се жалбом тужиоца утврђено чињенично стање не доводи у сумњу.

Приликом одмеравања висине правичне накнаде за претрпљену штету првостепени суд је погрешно применио материјално право садржано у одредби члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, због чега је побијана одлука у одбијајућем делу става првог изреке морала бити преиначена.

Чланом 5 став 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода измењене у складу са Протоколом бр. 11 (“Службени лист СЦГ” - међународни уговори, бр.9/2003, 5/2005, 7/2005, “Службени гласник РС” - међународни уговори бр.12/2010, 10/2015), гарантује се право свакоме ко је био ухапшен или лишен слободе на обештећење, а то се право заснива непосредно на дејству конвенције, независно од постојања одговарајуће регулативе у националном законодавству. Право на слободу је једно од виталних права човека и оно се у демократским правним системима штити на енергичан начин. То право се у тим истим правним системима може и озбиљно ограничавати, али само на законом прописан начин и само из законом прописаних разлога. Могуће је и да ограничење слободе једног лица буде последица неправилног рада надлежних органа у погледу којих законодавац са једне стране, прописује одговарајуће механизме за њихово процесно санирање (попут нпр. система редовних и

ванредних правних лекова у кривичном поступку), а с друге стране установљава и одговорајући механизам за накнаду штете лицима која су неосновано лишена слободе, као и лицима која су неосновано осуђена.

Устав Републике Србије у члану 35 прописује да ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије и друга права утврђена законом (став 1). Свако има право на накнаду материјалне или нематеријалне штете коју му незаконитим или неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе (став 2). Закон одређује услове под којима оштећени има право да захтева накнаду штете непосредно од лица које је штету проузроковало (став 3).

Висина новчане накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе утврђује се у складу са одредбом члана 200 Закона о облигационим односима и има за циљ материјалну сатисфакцију због Уставом заштићених права и добара каква су слобода и права личности. Душевни болови због повреде слободе и права личности представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоснованог лишења слободе. Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све објективне и субјективне околности као што су трајање лишења слободе, тежина и природа кривичног дела које је оштећеном стављено на терет, углед који оштећени ужива у својој животној и радној средини, животно доба оштећеног и породично стање у време лишења слободе, занимање и друге чиниоце који итичу на природу, тежину и трајање душевних болова изазваних лишењем слободе.

Имајући у виду све утврђене околности релевантне за одмеравање висине накнаде нематеријалне штете, животну доб (тужилац је у време изрицања мере забране напуштања стана имао 18 година и похађао је средњу школу), природу кривичног дела које је стављено на терет тужиоцу, реакцију средине у којој је живео, ранију неосуђиваност тужиоца, а нарочито трајање мере забране напуштања стана (у конкретном случају 126 дана), Апелациони суд у Београду налази да тужиоцу припада правична новчана накнада за овај вид нематеријалне штете у укупном износу од 768.600,00 динара. Наведени износ одговара значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, док је у преосталом делу тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете одбијен као неоснован, будући да би се досуђивањем већег износа погодновало тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом у смислу одредбе члана 200 став 2 Закона о облигационим односима.

Како је одлуком првостепеног суда обавезана тужена да по овом основу тужиоцу исплати износ од 630.000,00 динара, то је преиначена одлука у одбијајућем делу става првог изреке побијане пресуде и тужена обавезана да поред досуђеног износа на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе тужиоцу исплати износ од још 138.600,00 динара а одбијен је захтев преко тог износа па до траженог износа од 1.260.000,00 динара. На досуђени износ новчане накнаде тужилац има право на законску затезну камату сходно одредби члана 277 став 1 Закона о облигационим односима, почев од дана доношења првостепене пресуде 09.04.2024.године па до исплате.

Приликом доношења другостепене одлуке, цењени су и остали жалбени наводи тужиоца, али је овај суд закључио да се истима не доводи у сумњу законитост и правилност побијане одлуке, те да су исти ирелевантни за другачију одлуку суда, а с обзиром на напред изнето правно становиште.

Из изнетих разлога, применом одредбе члана 394 тачка 4 ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Јелена Стојилковић с.р**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић